

КРИЗА ЯК СОЦІАЛЬНИЙ ФЕНОМЕН: УКРАЇНСЬКА ПЕРСПЕКТИВА

Однією з найпоширеніших характеристик сучасного світу є його кризовість, котра проявляється як на рівні фінансово-економічних процесів, так і на рівні таких важливих елементів соціальної системи як освітня політика чи політична ідеологія. Як правило, поняття «криза» розглядається у сучасній соціально-філософській думці у якості досить амбівалентного феномену і постає як своєрідне «пограниччя» у соціальному розвитку, вказуючи на потребу переосмислення задіяних соціальних стратегій. У такий спосіб, соціальна криза у всіх її проявах є дійсно важливим орієнтиром, оскільки кризовий стан суспільства передбачає не тільки загрози, але одночасно створює й можливості для їх подолання, тобто дозволяє розробити принципово нові напрями та ідеї, що могли б сприяти конструктивним трансформаціям у суспільному житті.

Будь-яка криза соціального масштабу (економічна, культурна, політична, освітня тощо) символізує ситуацію, коли ті світоглядні конструкти та соціальні практики, що були задіяні й впроваджені у соціальне буття, стають неефективними і виникає потреба формування нової системи поглядів та цінностей. У випадку, коли такі загрози беруться до уваги на рівні стратегій соціального управління та усвідомлюється потреба формування принципово нових стратегічних підходів, відбувається поступове подолання кризового стану соціальної системи. Якщо ж політична еліта продовжує й надалі впроваджувати неефективні патерни у соціальний простір, тоді криза може поступово набути ознак соціальної катастрофи.

Таким чином, маємо відзначити, що основним критерієм кризовості соціальної системи є неефективність тих світоглядних настанов, що закладені в основу поведінкових патернів, які й спричиняють кризу на локальному чи загальносуспільному рівні. До прикладу, сьогодні ми спостерігаємо таку неефективність в економіці, коли неоліберальна економічна ідеологія не продукує можливостей вирішення глобальної фінансової кризи, наслідки якої продовжують спричиняти деструктивний вплив на сучасні національні економіки. Тому потреба формування нових підходів до організації економічного простору передбачає й новітні тенденції у розвитку економічної ідеології. При цьому важливо також зважати, що криза економічна та криза фінансова є різними соціальними феноменами, хоча сучасному українському суспільству характерні обидві.

Сучасний світ у глобальних масштабах переживає різні рівні та види криз, як то екологічна криза чи локальні політичні кризи в багатьох національних країнах. Не менш важливою є й духовна криза, яка, по суті стала

наскрізною як для всього ХХ століття [2], так і для початку ХХІ. Специфіка ж сучасного українського суспільства полягає у тому, що ті множинні види криз, що в тій чи іншій мірі локально розповсюджені світом, не просто знаходять своє відображення у нашому суспільстві, але й створюють своєрідний синергійний ефект. При чому основними чинниками та джерелами кризовості є не нестаток матеріальних чи продовольчих ресурсів, а саме непродуктивна політика суспільних еліт, а отже – відсутність антикризового мислення.

Локальна структурна криза українського соціуму підсилюється не лише за рахунок впливу несприятливих зовнішніх чинників, як то глобальна фінансова криза, але, насамперед, за рахунок відсутності зважених довгострокових програм розвитку у всіх стратегічно важливих напрямках – економіці, політиці, освіті, культурі тощо. Криза еліт та, відповідно, криза політичного мислення є тим відправним пунктом, з якого варто починати реструктуризацію та соціальні реформи. Як наголошував свого часу Аристотель, продуктивним може бути тільки те суспільство, панівні верстви якого керуються не своїм власним, а інтересом суспільства як основою продукування спільного блага [1]. Саме тому тільки конструктивне переосмислення соціальних стратегій є єдиним інструментом у напрямі пошуку шляхів подолання сучасної багаторівневої кризи, що сформувалась в українському соціумі. А отже, та кризова свідомість, що сформувала таку загрозу для продуктивного розвитку суспільства, має бути подолана до того як криза почне набувати ознак соціальної катастрофи.

Література:

1. Аристотель. Політика / Пер. з давньогр. та передм. О. Кислюка. – К.: Основи, 2000. – 239 с.
2. Сидорина Т. Ю. Філософія кризиса / Татьяна Сидорина. – М.: Флинта, 2003. – 460 с.

Загудаєва О. А.

*Київський національний університет
імені Тараса Шевченка, аспірантка
м. Київ, Україна*

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ДІАЛОГУ-ПЕРЕКОНАННЯ ЗА Г. ПРАККЕНОМ

В умовах глобалізованого світу людині треба вчитися відходити від звички поділяти світ на свій і чужий і знаходити спільну мову. Важливим фактором для порозуміння між людьми є вміння вести діалог. Попри те, що людина все життя обмінюється мовними репліками з іншими людьми, не кожен діалог завершується так, щоб задовольнити його учасників. Тому важливо знати, яким чином вести діалог (а особливо, як правильно переконати), щоб він набув